

Андрій Магурчак

АНДРІЙ ЖУК І СПРАВА ПЕРЕСЕЛЕННЯ СОЮЗУ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗА МЕЖІ АВСТРО-УГОРЩИНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ АРХІВУ УВАН)

Висвітлюється переговорний процес між австро-угорською стороною і СВУ щодо вирішення перебування останньої в межах Габсбурзької монархії. Показаний внесок Андрія Жука для відстоювання інтересів СВУ.

Ключові слова: СВУ, Андрій Жук, австрійська влада, Перша світова війна, УВАН.

Доля закинула вихідця Наддніпрянщини Андрія Жука в 1907 р. до Галичини. Саме там він активно включається в український суспільно-політичний рух, змінює свої соціал-демократичні догми і стає противником російського самодержавства та прихильником створення незалежної української держави. В історіографічному плані дана проблема суперечностей між австрійською владою і СВУ мало досліджувалась [2; 3], тим паче участь Андрія Жука в цих перипетіях. Тому автор дослідження робить спробу проаналізувати внесок А. Жука в процес відстоювання СВУ щодо продовження своєї діяльності в межах Австро-Угорщини. Водночас для вирішення поставленої мети дослідник уперше використав документи з особового фонду Андрія Жука № 146 в музеї-архіві ім. Д. Антоновича Української Вільної Академії Наук в Нью-Йорку, які стали основою для підготовки даного наукового дослідження.

Перші кроки австрійської влади з припинення діяльності СВУ на своїй території датуються кінцем 1914 р. А. Жук як один з членів президії СВУ долучився до роботи для невтілення в життя планів австрійської влади. Перш за все він вийшов на контакт із українськими політичними організаціями Австро-Угорщини. У листі від 18 грудня 1914 р. до голови Української Головної Ради (далі ГУР) Костя Левицького А. Жук проінформував про надсилання звіту про роботу СВУ, а з боку ГУР інформацію про його роботу для того, щоб ці два звіти дали «підставу для утримання між нами і галицькими політичними чинниками контакту по нашій виїзді поза Австрією, коли не могли ми, при всім нашій бажанню досягнути його проживаючи і працюючи в Австрії» [1, арк.9].

Водночас А. Жук долучився до реалізації ідеї переїзду СВУ в іншу країну. План під назвою «Представлення Союзу визволення України Австро-Угорському міністерстві закордонних справ, в справі перенесення осідку і діяльності Союзу поза межі Австрії» був надісланий австрійській стороні 29 грудня 1914 р. Зокрема в документі вказувалось, що СВУ не відомі мотиви, якими керувалася австрійська влада, приймаючи таке рішення. Зазначалось, що місцем перебуванням СВУ буде Стамбул, в якому «будемо концентрувати всіх людей, яких з'єднаємо для нашої акції серед еміграції української і серед полонених; тут старатимось сформувавши свій власний хоч невеличкий відділ добровольців, коли матимо на це змогу» [1, арк. 9]. Також передбачалося зосередити в Стамбулі і видавництво «Вісник Союзу визволення України». Відповідальним за відносини з австро-угорською владою мав бути О. Скоропис-Йолтуховський, в обов'язки

© Магурчак Андрій Миколайович – кандидат історичних наук, науковий співробітник Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

якого входило завершення видавничих проектів і робота серед військовополонених українського походження в таборі Фрайштад. Крім того, він мав від імені СВУ підтримувати відносини з ГУР та Бойовою управою УСС. Натомість у компетенцію А. Жука входило видання у Швейцарії французької кореспонденції і брошур, переклад їх на італійську і англійську мови; підтримувати відносини з емісарами СВУ в Італії і США; організувати інформаційну роботу в Англії. Допомогати А. Жуку мали троє осіб: П. Дятлів, Є. Бачинський, Я. Федорчук [1, арк.10]. Окрім того, група на чолі з А. Жуком мала підтримувати відносини з російськими революційними організаціями.

Для проведення ліквідаційної роботи в плані передбачалось, щоб австрійська сторона профінансувала завершення деяких напрямків роботи СВУ. У грошовому еквіваленті дорівнювало 27100 крони. Зокрема, щоб закінчити видавництво періодики, брошур і науково-публіцистичних праць, авторами яких були М. Грушевський, Л. Цегельський, С. Рудницький, Г. Бочковський. На оплату праці членам і співробітникам СВУ за минулі місяці, кошти на переїзд й інші видатки передбачалось 63 600 крон [1, арк. 12]. Усі зазначені вище цифри стосувалися заходів для проведення в 1914 р.

Також був оголошений план видатків для СВУ на 1915 р. Він передбачав фінансування СВУ в Стамбулі, представництва в Австрії і Швейцарії. Зокрема в останній, яку брався очолювати А. Жук, пропонувалось витратити 110000 крон. Кошти мали витрачатись на персонально-організаційні заходи; видання періодичних видань французькою, італійською, англійською мовами; інформаційна робота в Італії, Франції, Англії, США; утримання канцелярії швейцарської делегації. В прикінцевому положенні плану наголошувалось, що запропоновані суми базуються на «обчисленнях реальних і скромних супроти задач закреслених розмірів роботи видатків, які Союз мусить зробити в найближчих 3-4 місяцях, щоби його добре започаткована діяльність не зазнала краху, а могла далі розвиватись. А можливість для Союзу визволення України провадження діяльності з дотеперішнім розмахом лежить не тільки в інтересах української сторони, а також в інтересах союзних держав» [1, арк.14-15].

Щоб у майбутньому уникати непорозумінь з українськими політичними організаціями Австро-Угорщини щодо діяльності СВУ, керівники останньої в особах А. Жука і О. Скорописа-Йолтуховського провели зустріч з керівниками Українського Парламентського Клубу (далі УПК) 22 грудня 1914 р. Під час чотиригодинного спілкування А. Жук із своїм товаришем надали програму СВУ, розповіли про публіцистичну і видавничу діяльність в Австрії, фінансові звіти і т. д. Все це підкріплювалось документами. Комісія з членів УПК одноголосно дійшла висновків, що діяльність СВУ відповідає статутним документами і тому є корисна для української національної справи без виявлень фінансових зловживань [1, арк. 5]. Підсумки комісії були оформлені у вигляді протоколу. Це стало ще одним аргументом, який А. Жук використовував під час спілкування з австрійською владою, що австрійські українці підтримують діяльність СВУ.

19 січня 1915 р. австрійський консул Р. фон Опенгеймер повідомив представників СВУ О. Скоропису-Йолтуховському про відкликання рішення залишення і припинення діяльності СВУ в межах Австрії. При цьому австрійський представник запевнив, що уряд Австрії буде допомагати і підтримувати діяльність СВУ; ставлення до української справи не зазнає змін, а взаємини між сторонами можуть відбитись в окремому протоколі, проект якого вже підготовлений МЗС Австрії. Безумовно, такий перебіг подій викликав здивування в А. Жука як члена Президії СВУ. Тому він змушений був звернутися листом, датованим 21 січнем 1915 р., до МЗС Австрії для отримання роз'яснень. Зокрема А. Жук наголошував на тому, що: «Устно закомуніковане рішення правительства про перенесення осідку і діяльності нашої організації поза межі Австрії, без ясного сформулювання мотивів сього рішення, рівно ж устно переданий в загальних рисах зміст проекту протоколу, який має надалі нормувати взаємини між нашою організацією і правительством, не дає для

зайняття Президією Союзу правильного і корисного для обох сторін становища і для скорого залагодження сеї справи» [1, арк. 42].

Тому А. Жук прохав надати письмовий документ, в якому би вказувалась причина такого рішення австрійців. Натомість в рефераті від 2 лютого 1915 р. він виклав власне бачення, яке збігалось з думками більшості членів Президії СВУ, щодо справи «переселення» СВУ за межі Австро-Угорщини. А. Жук був переконаний, що дії австрійських урядовців були узгоджені зі своїми колегами з Берліна. Причину цього явища він пояснює тим, що: «таке рішення могло бути взято обома правительствами тільки внаслідок хибних інформацій про задачі і діяльність Союзу, які оба правительства мали від українських політиків з Австрії, котрі в цілях рятуння особистого політичного впливу не спинялися над жодними средствами, щоб представити Союз в найгіршому світлі і звести до мінімум все більш зростаюче політичне значення Союзу» [1, арк. 45]. Наголосив на підтриманні діяльності СВУ таких поважних на той час українських організацій, як УПК і ГУР. Дані організації звертались до керівників міністерств Австро-Угорщини про шкідливість даної політики. Незважаючи на це, австро-угорська влада не змінила свого рішення, що давало підстави А. Жуку стверджувати, «що у міжнародних чинників обох союзних держав нема ще належного розуміння, для української справи та утвердити дуже часто повторюваний в політичному житті факт, що важні справи рішення проти голосу опінії публічної на бажання людей, які не мають у суспільності кредиту» [1, арк. 44]. Попри це, справа «переселення» СВУ, на переконання А. Жука, мала б негативне значення для українців, які ведуть боротьбу на російській Україні. Крім того, він стверджував, що питання про залишення СВУ території Австро-Угорщини постало не випадково, оскільки «запало це рішення тоді, коли перед Союзом стоять незвичайно важні задачі, коли він нав'язав уже безпосередні зносини з Україною, коли розвинув незвичайно інтенсивну інформаційну роботу в нейтральних державах і не менш інтенсивну видавничу діяльність, та збирається організувати власний корпус добровольців з емігрантів і полонених українців російської армії» [1, арк. 44]. Попри це, А. Жук мав надії, що німецьке керівництво прихильніше поставиться до намірів СВУ організувати в Берліні свою експозитуру для інформаційної кореспонденції німецькою мовою. Також, щоб надало можливість проведення пропаганди серед полонених, як приклад, наводив результати діяльності СВУ в таборах Австрії. Підтвердження заяви консула Р. фон Опенгеймера ми знаходимо в офіційних представників від двох держав в особі пана Розеліуса і др. Ціммера. Зокрема, вони в листі від 12 лютого 1915 р. повідомили керівників СВУ про те, що австрійський і німецький уряди відкликають свій проект про перенесення осідку СВУ за межі імперії. При цьому згадані особи повернули варіант угоди, запропонованого СВУ. Це може свідчити про те, що частина австрійського політикуму усвідомила помилковість рішень австрійського МЗС. Зміну акцентів австрійцями А. Жук пояснював тим, що, «переходячи до способів, які проектується зі сторони правительств залагодити відносини з Союзом, мусимо насамперед піднести, що проект переданий нам п. генеральним консулом Опенгеймером, як і проект переданий пп. Розеліусом і доктором Ціммером виявляють погляди на нашу організацію не властиві і не відповідають дійсності. Треба їх збити» [1, арк. 72]. Водночас у фонді 146 архіву УВАН збереглася копія чернетки відповіді до австрійського МЗС, написаної рукою А. Жука і датованої 15 лютим 1915 р. У ній були розставлені акценти: а) бажання австрійців і німців припинити діяльність СВУ в межах двох країн продиктоване українськими парламентськими кругами Австрії; б) УПК виступив на захист СВУ і визнав дії австрійців хибними і шкідливими для самого австрійського уряду; в) аналогічна думка ГУР, яка підтверджувалась тим, що СВУ мала свого представника в її складі і при цьому не виникало питань, щодо мети і характеру роботи СВУ в межах Австро-Угорської монархії; г) позитивні відгуки репрезентантів австро-угорського уряду, які мали можливість познайомитись із діяльністю СВУ; д) запропонований австрійцями проект перенесення осідку СВУ за межі Австро-Угорщини сприйнявся

організацією як примус і цілковита руїна для української справи. Натомість А. Жук заперечив, що СВУ є соціал-демократичною організацією. Навпаки наголосив на безпартійності СВУ, що репрезентує український загальнонаціональний зріз, в якому були представники різних політичних течій.

А. Жук критикував проект, представлений Розеліусом і Ціммером, в якому наголошувалось на непроведенні ніякої політичної агітації і діяльності в межах Австро-Угорщини і Німеччини та прокладалась думка, що «дотеперішня діяльність Союзу вносила заколот у внутрішні політичні відносини Австро-Угорської Монархії» [1,арк.73]. А. Жук зазначав, що, входячи в склад ГУР СВУ, не міг впливати суттєво на прийняття ними важливих політичних рішень. Водночас СВУ як організація російських українців не могла відмежуватись у своїй діяльності від контактів з організаціями австрійських українців, проводячи спільну роботу. Тому А. Жук відкинув натяки австрійців про закулісну роботу СВУ у політичному житті Австро-Угорщини. Як підсумок А. Жук не бачив аргументів з боку австрійців для перенесення діяльності за межі Австро-Угорщини.

Для розставлення деяких акцентів щодо діяльності СВУ до президії СВУ 8 березня 1915 р. приїхав др. Ціммер. Зокрема, він зустрівся з А. Жуком та В. Козловським. Др. Ціммер наголошував, що в українському національному таборі існують розбіжності і тому закликав порозумітись і «розграничити свого ділення, а тоді можуть задовільно полагодитись і відносини обох українських груп з урядовими чинниками обох держав, спеціального права захитаного положення СВУ» [1,арк.100]. У відповідь А. Жук наголошував на тому, що відносини СВУ з урядами Австро-Угорщини та Німеччини є самостійними і не потребують якихось рекомендацій інших організацій чи то українських, чи іноземних. Свою інформаційно-публіцистичну діяльність СВУ акцентує не на окрему країну, а на всі країни, які борються проти Росії, а також і ті, які займають нейтралітет. Тому свої відносини з урядами Австро-Угорщини та Німеччини «не можемо узалежнювати від уподобання поодиноких людей з поміж австрійсько-українських політиків і від внутрішніх відносин в політичному таборі австрійських українців. Потребуємо контакту і порозуміння щодо акції з тими австрійсько-українськими політичними сферами, з якими нас лучить ідейна зв'язь, з якими ми можемо спільно працювати. Робили це досі, робитемо й далі, коли це не буде унеможливлене через видалення нас, або насильне зруйнування нашої організації» [1,арк.101]. Продовжуючи далі свою думку, А. Жук закидав австрійській владі, що та хоче зруйнувати СВУ: «борючись проти нас, щоб знищити як самостійну політичну організацію, коли не вдалось використовувати нас, поставили в залежність від себе злісні австрійсько-українські помічники сприйняли боротьбу в галицько-українському політичному таборі спеціально в таборі національних демократів і довели до зруйнування Головної Української Ради та не функціонування УПК, натомість піднесли до значіння партійну управу національно демократичної партії і її хочять вручити фактичний провід політики» [1,арк.101-102]. Водночас А. Жук назвав умови, при яких була б можлива співпраця СВУ з австрійськими українцями – відновлення ГУР, при цьому її склад і управа «давали запоруку громадського ведення політики національної» і не проводилась одною особою. Визнав готовність переїзду Президії СВУ за межі Австро-Угорщини, але при цьому залишити періодичні видання в Німеччині. Також він підкреслював, що визначення місця осідку СВУ – внутрішня справа організації. Підтвердив, що СВУ готовий йти «на одночасне в унормування відносин з обома державами ...» [1,арк.102]. Проводячи заходи чим найскорішого вирішення питання відносин між СВУ і урядами Австро-Угорщини і Німеччини, А. Жук звернувся листом від 10 березня 1915 р. до президії ГУР як до третьої сторони у вирішенні вищезазначеного питання [1,арк.103]. Зокрема запропонував скликати спеціальне засідання і при цьому запросити представників УПК, які досліджували раніше це питання. Цим самим А. Жук, виступаючи від імені СВУ, хотів залучити австрійських українців для обговорення даної проблеми і водночас отримати підтримку.

В архіві УВАН збереглася чернетка, написана рукою А. Жука і датована 12 квітнем 1915 р., з назвою «Відносини ц[ентрального] к[омітету] Міністерства закордонних справ до Союзу визволення України», в якій аналізувались взаємини між австрійським урядом і СВУ з початку I Світової війни. Зокрема А. Жук констатував, що з початком військових подій австрійський уряд мав великі надії, що основним центром боротьби будуть території Російської імперії, а тому вступив в контакти з тими представниками українства, які дотримувались думок про повалення Росії. Але зміна ситуації на фронтах – просування російської армії вглиб території Галичини, стали фактором перегляду відносин з СВУ. Тому контакти урядових чинників з організацією СВУ набували тимчасового характеру. На переконання А. Жука, тактика австрійської влади зводилась до таких постулатів: по-перше, зовні не повинно було складатись враження про зникнення інтересу до української справи з боку австрійського уряду; по-друге, продовження діяльності СВУ було не можливим у тих обсягах, які були до початку кризи, в подальшому; по-третє, австрійська влада могла б у будь-який час відновити відносини з СВУ. Розшифровуючи останні два постулати, А. Жук констатував, що: «Вимоги виставлені в пунктах 2 і 3 мали б прийняти на себе з одного боку урядові чинники, з другого – Союз. Ці сполучення цих обосторонніх зобов'язань повстає умова, в яку мало б увійти також бажання про перенесення головного осідку Союзу поза межі монархії і то в яку не будь нейтральну державу з дешевими умовами життя, бажання яке базується на доцільності» [1, арк.112]. При цьому він вважав можливим прийняти ці вимоги, але при певних обставинах: отримання компенсації від МЗС Австрії 63600 крон у зв'язку з переїздом СВУ до Туреччини; отримання субвенції на один рік по 100000 крон як від австрійської, так і німецької сторони для СВУ. При цьому СВУ зобов'язується не проводити ніяких політичних акцій і пропаганди на територіях вищезазначених країн; видавати свої періодичні видання за межами Австро-Угорщини і Німеччини; налагоджувати зв'язки із російською Україною; використовувати допомогу австрійських українців за згодою МЗС Австрії; не відкидати співпрацю з двома країнами за їхньої згоди. У випадку порушенням СВУ вищеперелчених умов, австрійська і німецька влада отримують повну свободу дій. Також А. Жук наголосив, що СВУ готовий на вимогу генерального штабу монархії проводити за певні кошти відповідну роботу в таборах для військовополонених. При цьому австрійці не відмовлялись від проведення таборових робіт членами австрійських українців. Під час обговорення питань перенесення базування СВУ на територію інших держав представники двох країн готові були «в таких обставинах уважало себе ц.к. Міністерство закордонних справ у згоді із тутешнім імператорським німецьким посольством, яке в цій справі добуло вказівки самого уряду, поставленим перед необхідністю взяти собі за ціль розлюднення відносин урядових чинників з «Союзом» замінити цілковитим розривом» [1, арк.114]. Однак, як показують подальші дії австрійської влади, остаточного розриву не відбулось. Крім того, А. Жук подавав дані, згідно з якими, австрійський і німецький уряди збільшили компенсаційні суми по 100000 крон кожна від заявлених СВУ 63600 крон [1, арк.115].

А. Жук спроектував події у випадку підписанням СВУ австрійського проекту. Зокрема, у Відні видавалось німецькомовне періодичне видання «Ukrainischen Nachrichten», яке співпрацювало з німецькомовними авторами та установами. Закриття цього видання призвело б для того, що «Союз своїми німецькими і в інших мовах публікаціями з'єднав уже собі і справі, якій служить прихильність широких кругів європейського наукового і політичного світу. І ця органічна зв'язь нашої організації з політичним світом мала б без жодної відомої причини раптово урватись. Не говоримо вже про те, як би це сприйняли наші нові приятелі і наші старі вороги» [1, арк.74]. Налагодження видавничого органу в нейтральних країнах і в тих, які підтримують Австро-Угорщину і Німеччину було, на переконання А. Жука, неможливим через низку обставин. При цьому він визнав, що фінансова підтримка австрійців відіграла важливу роль у проведенні видавничо-інформаційної діяльності СВУ як у межах самої Австро-Угорщини, так і за її межами. Крім того, А. Жук прохав австрійську владу,

щоб та не перешкождала діяльності громадян Австро-Угорщини, які мали відносини з СВУ. При цьому А. Жук наголосив, що австрійсько-українські політичні кола не мають виправданих претензій до СВУ, тоді як останній «має цілком оправданий жаль до тих австрійсько-українських політиків, які використовують деструктивні елементи з поміж російсько-української еміграції в боротьбі проти Союзу, а одного бывшего члена нашої організації п. Донцова російського українця, вже від трьох місяців тримають в Берліні, як свого журналістичного інформатора і поручили йому ведення німецької кореспонденції від імені якоїсь «центральної української організації» [1, арк. 75].

Залишення меж Австро-Угорщини негативно відіб'ється на пропагандистській роботі серед полонених російських українців і зробить «кепське вражіння на полонених, з якими Союз має тепер до діла, – зазначав А. Жук. – Факту сього не можна буде сховати, розкольпругують його, та ще в спеціальнім освітленню наші вороги – внутрішні в освітленню ворожим до нас, а втішнім – ворожим до обох держав. Так само серед загалу української суспільності опущення Союзом Австрії, спинення тут видавництва, без можливості розпочати їх в Німеччині, зробить як найфатальніше вражіння і буде людьми знаючими закулісну сторону цієї справи витолкуватись, як брак інтересу у обох держав до української справи» [1, арк. 76].

У кінці звернення до австрійського міністерства закордонних справ Андрій Жук підтвердив думку про перенесення президії СВУ до нейтральної країни при умові, що німецький уряд дозволить проводити видавничу діяльність у Берліні, а в свою чергу австрійці дадуть змогу завершити видання книжок і культурно-просвітню роботу серед полонених. Крім того, А. Жук наполягав на підписанні умов співпраці з австро-угорським і німецькими урядами окремо. Також він зачепив фінансову сторону перенесення діяльності СВУ. Зокрема, він просив виділити річну субвенцію в розмірі 300000 крон на загальні потреби СВУ і прийняти делегацію представників СВУ австрійським МЗС.

У черговому проекті умов, датованого березнем 1915 р., про взаємини між СВУ і союзними державами А. Жук висловлював сподівання, що запропоновану раніше суму в розмірі 100000 крон австрійський уряд виплатить на перенесення діяльності СВУ, а обіцяні раніше 50000 крон – на роботу в таборі військовополонених дозволить переправити на загальні цілі СВУ [1, арк. 104]. Водночас він зробив кілька застережень: а) отримання коштів від австрійської сторони може бути припинене у разі створення української держави; б) відмова від фінансування у випадку, коли СВУ дійде висновку, що співробітництво з урядами країн не відповідає його інтересам. При цьому А. Жук накреслив основні напрямки, якими буде займатись СВУ. Зокрема видання українських періодичних видань, які не будуть поширюватись на території Австро-Угорщини. Залучення австрійських українців до роботи в СВУ у порозумінні з Загальною Українською Радою і урядами країн і навпаки. Також СВУ буде проводити інформаційно-культурну роботу у таборах для військовополонених на території двох країн з їх дозволу і за фінансової допомоги. Для кращих відносин з двома країнами А. Жук пропонував у Відні і Берліні залишити по представнику СВУ із персоналом, які будуть опікуватись таборовими полоненими і підтримувати контакти з австрійськими українцями та організаціями. Опікуючись українськими полоненими, А. Жук висловлював думку, про надання їм після завершення війни можливості залишитись в Австрії і отримати громадянство. В продовження даної думки він не виключав у випадку, «коли би Австрія дістала російську Україну або навіть якусь меншу частку української території, то всі особи стають через те саме австрійськими горожанами» [1, арк. 106].

Отже, в кінцевому результаті австрійці дозволили залишитись СВУ у Відні. Натомість припинили офіційно підтримувати СВУ. Частина пунктів проекту плану А. Жука австрійська влада підтримала. Історія з ініціювання австрійською владою перенесення осідку дала ґрунт для роздумів А. Жуку, який все більше переконувався, що для вирішення українського питання ні Австро-Угорщина, ні Німеччина не будуть робити реальних кроків, обмежуючись тільки порожніми заявами і деклараціями.

1. Архів-Музей ім. Д. Антоновича Української Вільної Академії Наук в Нью-Йорку, ф. 146, спр. 173., 121 арк.
2. Лавров. Ю. Початок діяльності Союзу визволення України / Ю. Лавров // Український історичний журнал. – 1998. – № 4. – С. 3– 16.
3. Патер І. Союз визволення України: проблеми державності і соборності / І. Патер; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Л.: [б.в.], 2000. – 344 с.

Освещает переговорный процесс между австро-венгерской стороной и СОУ, относительно решения пребывания последней в пределах Габсбургской монархии. Показанный вклад Андрея Жука для отстаивания интересов СВУ.

Ключевые слова: СОУ, Андрей Жук, австрийская власть, Первая мировая война, УСАН.

A voice process lights up between an avstro-ugorskoy side and SVU, in relation to the decision of stay of the last within the limits of Gabsburskoy of monarchy. The rotined payment of Andriy Zhuka is for defending of interests of SVU.

Keywords: SVU, Andriy Zhuk, austrian power, First world war, UVAN.

